

STANOVISKO ČDS 2024/1

Stanovisko České demografické společnosti k navrhovanému způsobu zvyšování důchodového věku po roce 2030

Česká demografická společnost, z. s. (ČDS) **upozorňuje na možná rizika v návrhu Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV) pro stanovení věku odchodu do důchodu** (viz <https://www.mpsv.cz/mladi>). K navrhovanému způsobu určování důchodového věku lze uvést zejména tyto připomínky:

- Návrh založený na meziročních změnách naděje dožití by měl za následek rozkolísané změny věku odchodu do důchodu jednotlivých generací (vliv pandemií a epidemií), které jsou způsobeny plánovaným využitím tzv. průřezových úmrtnostních tabulek.
- Návrh MPSV může vnést do systému netransparentnost; hrozí bezdůvodné rozdíly mezi očekávanou průměrnou dobou pobírání důchodu jednotlivými generacemi.
- Navázání na aktuální vývoj naděje dožití ve věku 50 let může vést k rychlejšímu růstu věku odchodu do důchodu, než je budoucí délka života v důchodu (tím dojde ke zkrácení doby pobírání důchodu).

Česká demografická společnost, z. s. **doporučuje následující úpravy:**

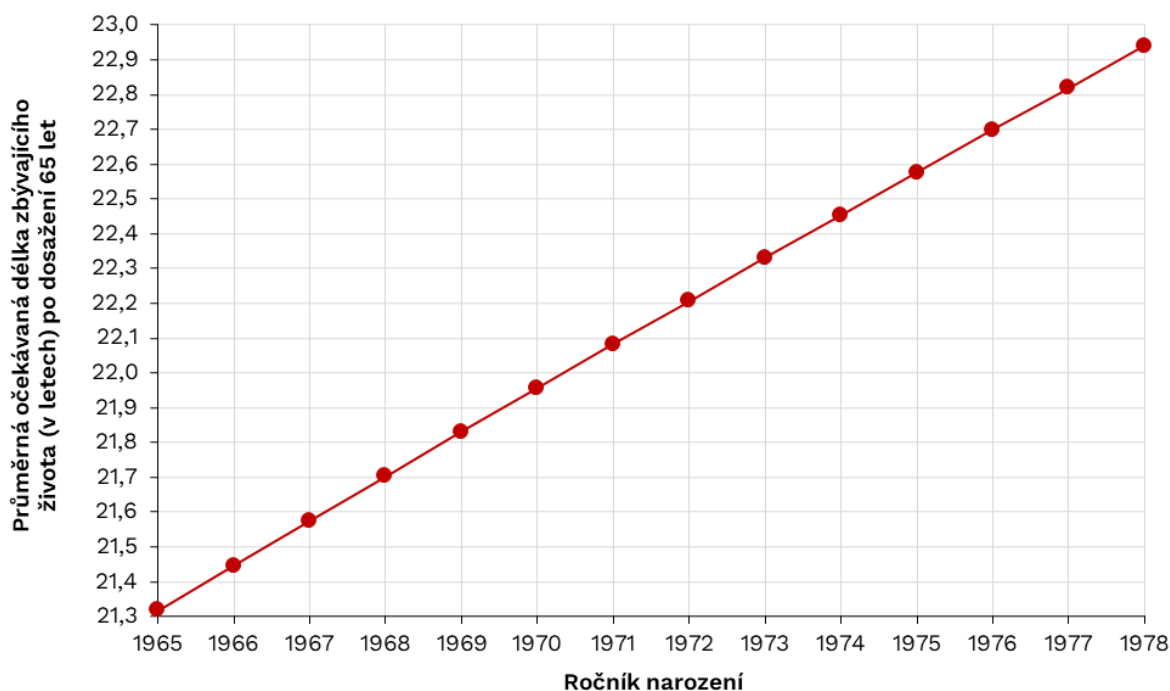
- Vhodným přístupem je **lineární růst věku odchodu do důchodu** s pravidelnými revizemi, které by měly být založené na prognóze úmrtnosti **v kohortní perspektivě**, vycházející ze *Zprávy o očekávaném vývoji úmrtnosti, plodnosti a migrace v České republice* (dále jen „Zpráva“). Zprávu vypracovává každých pět let Český statistický úřad na základě § 10b Zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů.
- Pro ročníky/generace narozené v letech 1966–1978 doporučujeme zvyšování důchodového věku o 1 měsíc pro každý ročník narození** (viz Tab. 1), který dle [Zprávy z roku 2023](#) předpokládá dobu pobírání důchodu uvedených generací necelých 25 % předpokládané celkové délky života, tj. 21–22 let.

Tab. 1: Doporučený návrh zvyšování důchodového věku pro ročníky narozené v letech 1966–1978

Generace	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971	1972	1973	1974	1975	1976	1977	1978
Důchodový věk	65 let	65 1/12	65 2/12	65 3/12	65 4/12	65 5/12	65 6/12	65 7/12	65 8/12	65 9/12	65 10/12	65 11/12	66 let	66 1/12

- Zpráva zveřejněná v roce 2028 by pak stanovila důchodový věk pro ročníky/generace narozené v letech 1979–1983.
- Pro zdůvodnění doporučené varianty ČDS a porovnání s navrhovanou variantou MPSV uvádíme několik grafů (viz další strany).

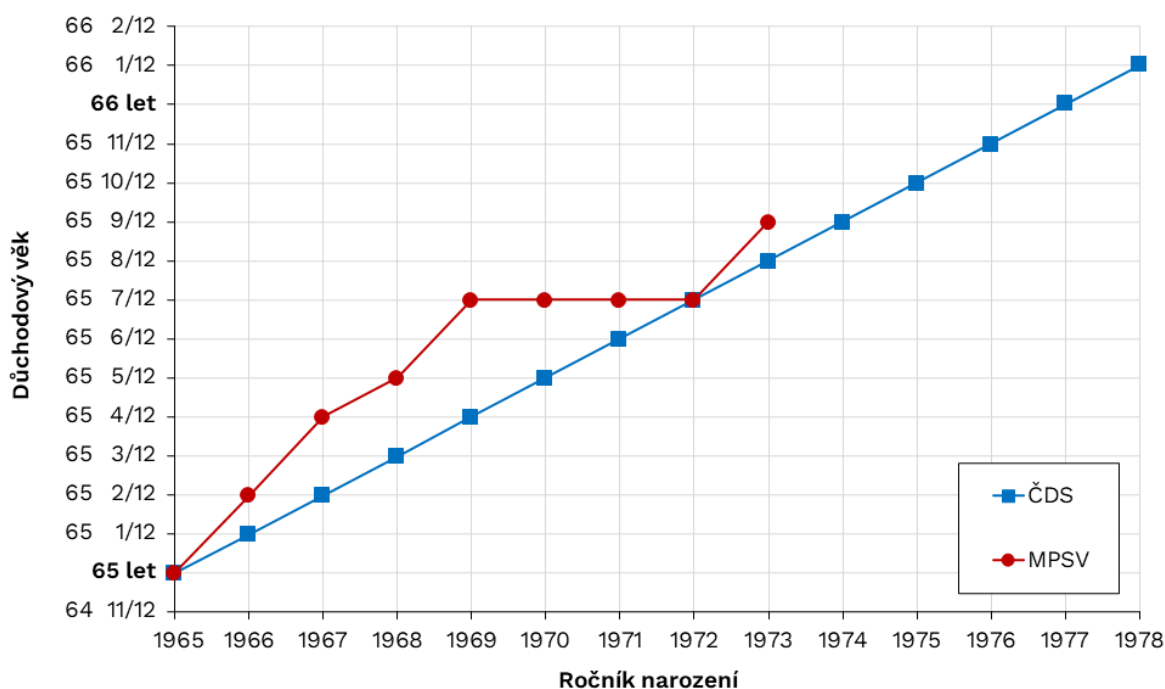
Generační naděje dožití ve věku 65 let

Komentář: Vhodnou charakteristikou doby pobírání starobního důchodu je generační naděje dožití ve věku 65 let (tj. počet let, které zbývají na dožití 65leté osobě příslušející dané generaci). Podle aktuálních prognóz očekáváme růst její hodnoty téměř lineárně, rozdíl mezi jednotlivými generacemi se bude jen velmi pomalu měnit. Proto doporučujeme lineární zvyšování důchodového věku se stejným rozdílem mezi jednotlivými generacemi.

Zdroje dat: [1, 2]; výpočet Tomáš Fiala.

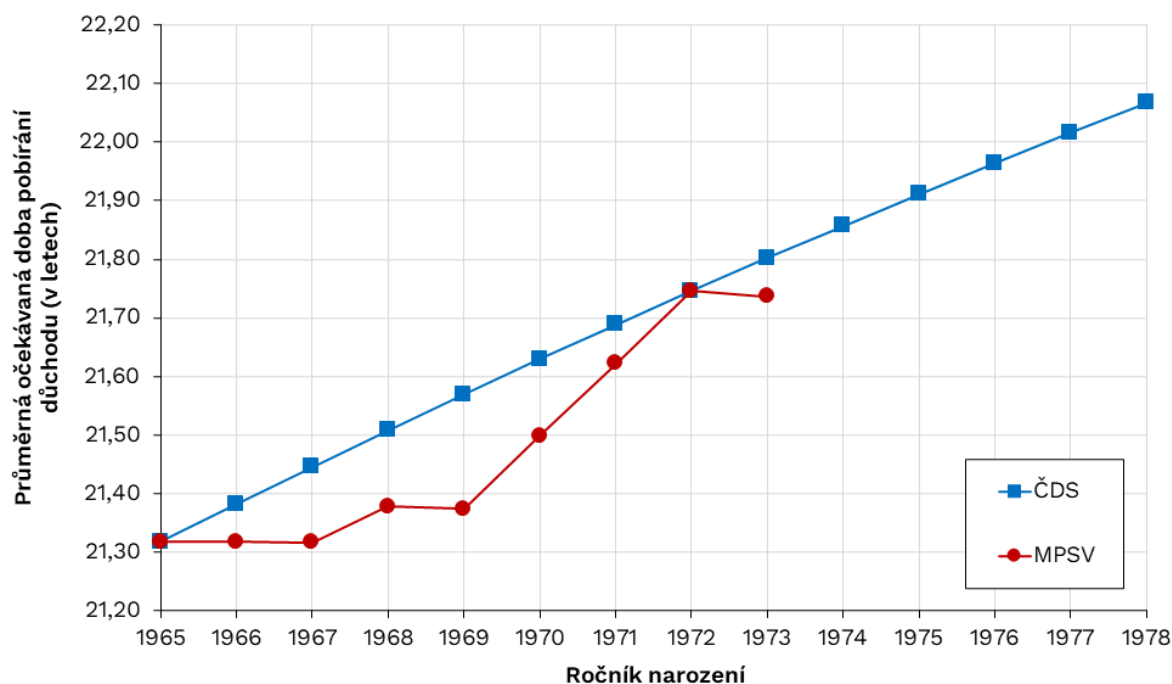
Návrh zvyšování důchodového věku

Komentář: Zvyšování důchodového věku podle návrhu MPSV je nerovnoměrné, různé rozdíly hodnot mezi jednotlivými generacemi neodpovídají prakticky stejným mezigeneračním rozdílům nárůstu naděje dožití ve věku 65 let (viz předchozí graf).

Zdroje dat: [1, 2]; výpočet Tomáš Fiala.

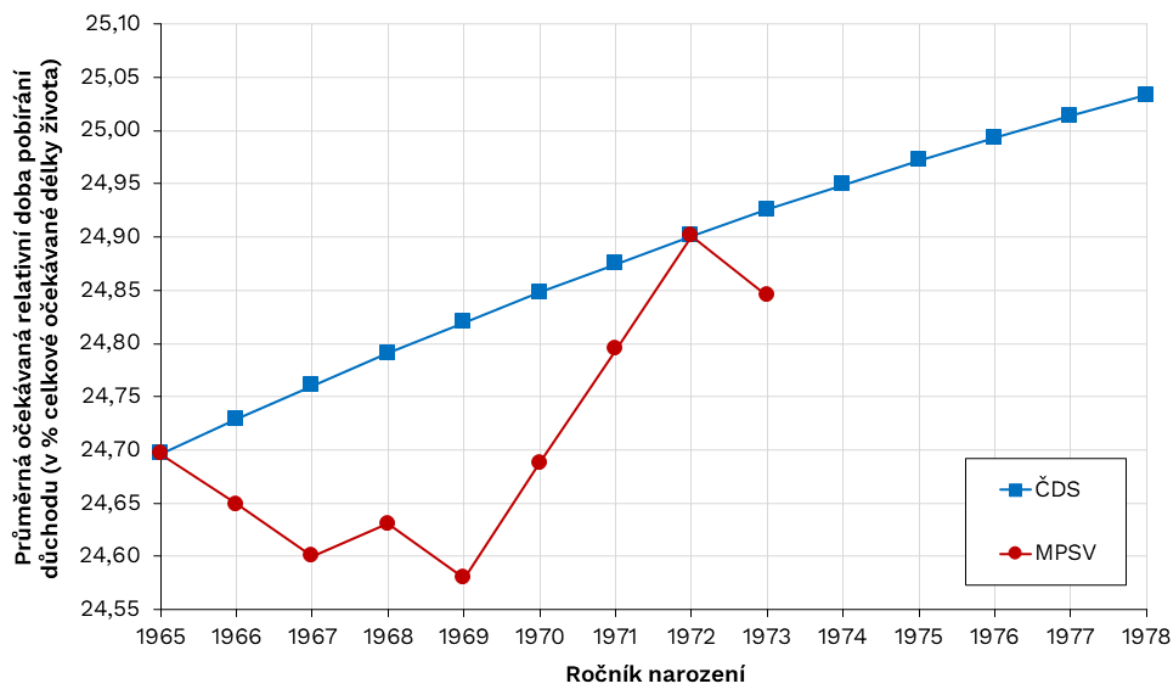
Odhad absolutní doby pobírání důchodu

Komentář: Návrh ČDS by zajistil rovnoměrné a pozvolné zvyšování doby pobírání důchodu, podle návrhu MPSV by pro některé generace doba pobírání důchodu vzhledem ke generaci předchozí neúměrně rostla, pro jiné by naopak nastal mírný pokles doby pobírání důchodu.

Zdroj dat: [1]; výpočet Tomáš Fiala.

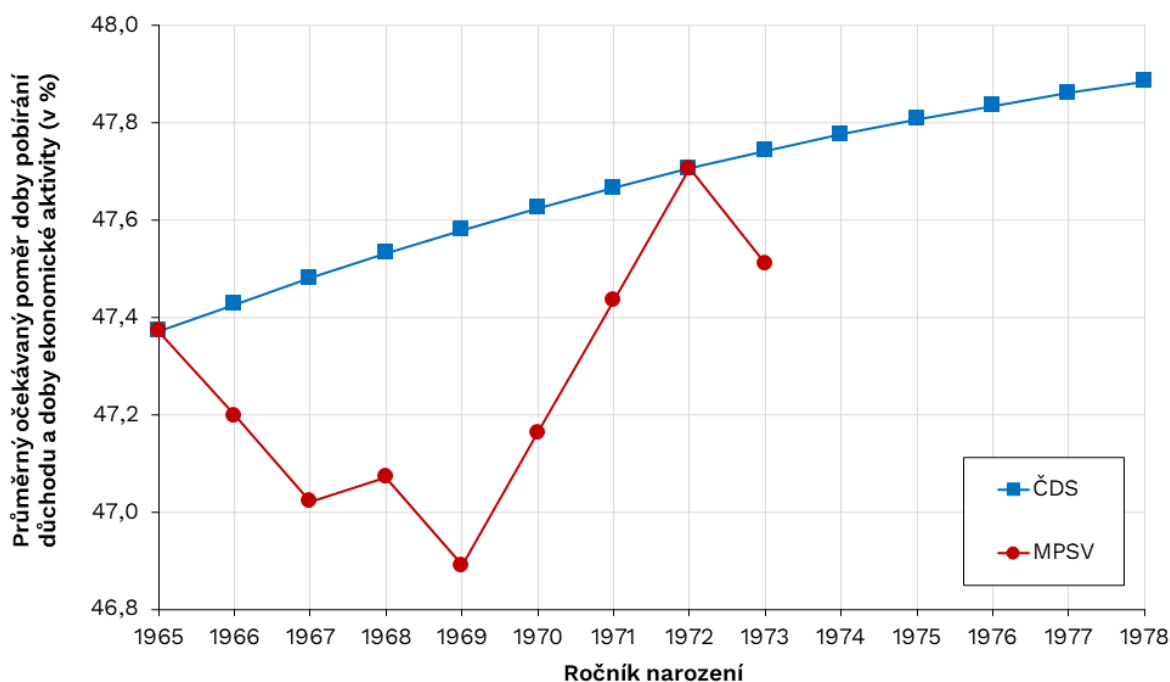
Odhad relativní doby pobírání důchodu

Komentář: Návrh ČDS by znamenal plynulé a jen velmi mírné zvyšování doby pobírání důchodu, která by se pohybovala kolem 25 % celkové doby života. Pro další generace by se tato hodnota stabilizovala na 25,2 %. Podle návrhu MPSV by naopak pro některé generace docházelo k neúměrnému růstu, u většiny generací však k poklesu relativní doby pobírání důchodu. Pro generace narozené koncem 80. let by relativní doba pobírání důchodu pravděpodobně poklesla pod 24 % a dále klesala.

Zdroje dat: [1, 2]; výpočet Tomáš Fiala.

Odhad poměru doby pobírání důchodu a doby ekonomické aktivity

Komentář: Za mezigeneračně i ekonomicky spravedlivé lze považovat zachování poměru předpokládané doby pobírání důchodu a předpokládané doby ekonomické aktivity (tj. průměrné doby pobírání důchodu a průměrné doby pojištění, respektive průměrné aktivní doby na pracovním trhu). Návrh ČDS by znamenal plynulý a jen velmi mírný růst tohoto poměru, jeho hodnota by pro další generace nepřekročila 48 % a pro generace narozené koncem 80. let by mírně klesala. Naproti tomu podle návrhu MPSV by byly hodnoty tohoto poměru pro jednotlivé generace značně nevyrovnané.

Zdroje dat: [1, 2]; výpočet Tomáš Fiala.

Zdroje dat:

[1] Úmrtnostní tabulky ČSÚ (<https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky>)

[2] Scénář úmrtnosti střední varianty Projekce obyvatelstva České republiky – 2023–2100 vypracované ČSÚ (<https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-ceske-republiky-2023-2100>).

Toto stanovisko bylo sepsáno a vydáno skupinou odborníků, členů ČDS, kteří patří mezi přední specialisty v oboru demografie:

RNDr. Tomáš Fiala, CSc. (katedra demografie FIS VŠE v Praze; člen HV ČDS)

prof. RNDr. Jitka Rychtaříková, CSc. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK)

doc. Ing. Jitka Langhamrová, CSc. (katedra demografie FIS VŠE v Praze; místopředsedkyně HV ČDS)

doc. Ing. Mgr. Petr Mazouch, Ph.D. (katedra ekonomické statistiky FIS VŠE v Praze)

doc. RNDr. Luděk Šídlo, Ph.D. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK; předseda HV ČDS)

RNDr. Kateřina Brázová, Ph.D. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK; členka HV ČDS)

RNDr. Boris Burcin, Ph.D. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK; člen HV ČDS)

RNDr. Klára Hulíková Tesárková, Ph.D. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK)

RNDr. Tomáš Kučera, CSc. (katedra demografie a geodemografie PŘF UK)

Ing. Jana Vrabcová, Ph.D. (katedra demografie FIS VŠE v Praze; členka HV ČDS)

v Praze dne 7. února 2024